

**ПАМ'ЯТІ ДОКТОРА С.-Г. НАУК, ПРОФЕСОРА, АКАДЕМІКА АН ВШ
УКРАЇНИ, ЗАСЛУЖЕНОГО ДІЯЧА НАУКИ І ТЕХНІКИ УКРАЇНИ
АЛЕКСЕЄВОЇ ОЛЕНИ СЕМЕНІВНИ
(26. 04. 1926 – 16. 09. 2006рр.)**

Ю.М. Галицький, студент 2-го курсу спеціальності “Агрономія”
Науковий керівник – к.с.-г.н., доцент В.А. Рарок
Кафедра селекції, насінництва і генетики с.-г. культур

Серед вчених аграрників України чільне місце належить визначному селекціонерові, автору 34 сортів гречки професору Олені Семенівні Алексеєвій, людині, яка все своє творче життя присвятила науці селекції культури гречки, підготовці висококваліфікованих наукових кадрів і спеціалістів – аграріїв. 25 квітня 2009 року минає 83 роки від дня її народження.

Народилась Олена Семенівна 25 квітня 1926 року в м. імені Шварця Широківського району Дніпропетровської області в сім'ї службовця. Ще навчаючись в школі в Олені Семенівні виявились надзвичайно великий потяг до науки, відвідуючи школу юних натуралістів вона детально вивчала морфологію та біологію сільськогосподарських культур, виступала на шкільних конференціях, появились перші публікації в обласній газеті «Червоне Запоріжжя».

Ця любов до землі, до рослин привела її на агрономічний факультет Київського сільськогосподарського інституту (нині Національний аграрний університет) який закінчила в 1950 році.

Будучи студенткою четвертого курсу, проходила виробничу практику на Носівській державній сортодільниці, де познайомилась з селекціонером Гордієнко Галиною Тимофіївною, яка прищепила її любов до гречки.

Після закінчення сільськогосподарського інституту Олена Семенівна працює на Тернопільській селекційній станції спочатку науковим співробітником, згодом заступником директора з наукової роботи. Там вона розпочинає свою наукову діяльність з селекцією гречки, організовує багато експедицій по збиранню місцевих сортозразків гречки і уже в 1955 році нею створений перший сорт гречки Тернопільська-1, що став вихідним матеріалом для виведення знаменитого сорту Вікторія, який і на сьогодні залишається шедевром вітчизняної селекції і займає біля 30% посівних площ в Україні.

На початку 1956 року Олена Семенівна переїжджає на роботу в Науково-дослідний інститут землеробства і тваринництва західних областей України (м. Львов, Оброшино) де плідно продовжує селекційну роботу з гречкою. За період роботи в Оброшено (1956-1971 рр.) Олена Семенівна в 1956 році захищає кандидатську дисертацію на тему: «Місцеві сорти гречки Тернопільської області та прийоми їх покращення» та в 1971 р. докторську дисертацію на тему «Основні результати досліджень з біології, сортовивчення і селекції гречки в західних областях України».

В листопаді 1971 року Алексеєва О.С. отримала наукову ступінь доктора с.-г. наук, переїжджає разом з чоловіком Ступаковим Володимиром Петровичем в Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут на

посаду професора, а з 1973 по 2005 рр. зав кафедрою рослинництва і селекції, а чоловік Володимир Петрович, доктор с.-г. наук, професор – зав. кафедрою загального землеробства.

З переходом в Кам'янець-Подільський Олена Семенівна поряд з викладацькою роботою широко розгортає науково-дослідну роботу.

В 1972 році при кафедрі організує науково-дослідну лабораторію гречки, яка в 1979 р. реорганізована в Проблемну науково-дослідну лабораторію гречки, а в 1997 р. в Науково-дослідний інститут круп'яних культур. З відкриттям ПНДЛ гречки – появилось фінансування штат наукових співробітників. Розширилась тематика наукових досліджень. Олена Семенівна вперше розробила і застосувала в селекції гречки метод експериментального мутагенезу (ним створені сорти Аеліта, Лада, Галея, Степова), метод сумісної дії радіації та хімічних мутагенів, який дав можливість створити крупноплідні форми і сорти гречки (Подолянка, Кара-Даг, Яна). Отримала зеленквіткову форму гречки, яка стала донором стійкості плодів до осипання.

Під впливом різних мутагенів під її керівництвом одержано широкий спектр мінливості та сформовано унікальну колекцію мутантів гречки, створено колекцію світового генофонду гречки в Україні.

Вона автор 34 сортів гречки. Опублікувала понад 350 наукових праць, 24 монографії та навчальні посібники. Підготувала близько 40 кандидатів і докторів сільськогосподарських наук, сформувала наукову школу «Fagorugum».

Учні Олени Семенівни успішно працюють в багатьох наукових установах України. Це директор Інституту цукрових буряків, академік академії наук Роїк М.В. зав кафедрою захисту рослин та загальнобіологічних дисциплін ПДАТУ, професор Шевчук В.К., зав. кафедрою селекції, насінництва і генетики с.-г. культур Гораш О.С., зав. кафедрою екології Черкаського національного університету Білоножка В.Я., зам. директора науково-дослідного інституту землеробства і тваринництва західного регіону України Галан М.С., заввідділом селекції Ялтушківської селекційної станції Литвинюк В.В., наукові співробітники Херсонського аграрного університету Криницька Л.І., Рось В.І., Пирогов А.С., зам директора державної служби з охорони прав на сорти рослин Бочкарьов А.М., наук. співробітник Бочкарьова Л.П., директор Хмельницької облдержродючості Гаврилюк В.Б., зам директора Гаврилюк Г.М.

Викладачі Подільського державного аграрно-технічного університету доценти: Малина М.М., Іванов І.К., Філіпчук П.А., Рарок В.А., Хоміна В.Я., Когут В.В., Чешневська Л.В., Пустова З.В., Гаврилянчик Р.Ю., Вільчинська Л.А., асистенти Каленчук Я.В., Лапчинський В.В. та багато інших.

За великі заслуги перед державою академік Алексеєва О.С. нагороджена ордером Трудового Червоного Прапора та багатьма медалями. Вона була неодноразовим учасником всесоюзних і республіканських виставок, нагороджена Дипломом лауреата ім. Ярослава Мудрого та медаллю ім. Михайла Ломоносова.

Література

Е.С. Алексеєва Призвание. - Каменец-Подольский. Калиграф. - 2003. - 192